

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงบ้านใหม่สวรรค์
และบ้านห้วยปูลิง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง
จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน

นายกวิศศิลป์ คำวงศ์

ปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ชีววิทยา)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รศ.ดร. ชูศรี	ไทรสนธิ	ประธานกรรมการ
ผศ. ปรีทรรศน์	ไทรสนธิ	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยง ที่บ้านใหม่สวรรค์ และบ้านห้วยปูลิง หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างเดือนมกราคม 2550 จนถึงเดือนธันวาคม 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต การศึกษาและเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์จากพืชด้านต่างๆ ในชีวิตประจำวันของชาวกะเหรี่ยงที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง พืชที่ชาวกะเหรี่ยงนำมาใช้ประโยชน์สามารถจำแนกออกตามกลุ่มการใช้ประโยชน์เป็น 10 กลุ่ม คือ พืชอาหาร พืชสมุนไพร พืชที่ใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม และสีย้อมธรรมชาติ พืชที่ใช้ก่อสร้างที่อยู่อาศัย และเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ พืชในวัฒนธรรมความเชื่อ พืชที่ใช้เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง พืชเชื้อเพลิง พืชเศรษฐกิจ พืชมีพิษ และพืชที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ จากการสำรวจพบพืชที่ชาวกะเหรี่ยงนำมาใช้ประโยชน์มีจำนวนทั้งสิ้น 370 ชนิด จัดอยู่ใน 107 วงศ์ และ 250 สกุล แบ่งเป็นพืชอาหาร 176 ชนิด เช่น ข้าว (*Oryza sativa* L.) พริก (*Capsicum frutescens* L.) และผักอีหูลีน (*Isodon ternifolius* (D. Don) Kudo) พืชสมุนไพร 206 ชนิด เช่น มักแตก (*Celastrus paniculata* Willd.) ช้างน้ำ (*Ochna integerrima* Merr.) ใช้รักษาโรคคิซ่าน และกำลั้งเสื่อโคร่ง (*Betula alnoides* Buch.-Ham.) เป็นยาบำรุงกำลัง พืชที่ใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มและสีย้อมธรรมชาติ 25 ชนิดเช่น เต๋อย (*Coix lacryma-jobi* L.) ใช้ผลเทียมประดับตกแต่งเสื้อผ้า และยอดิน (*Morinda angustifolia* Roxb.) ใช้รากเป็นสีย้อม พืชที่ใช้ก่อสร้างที่อยู่อาศัย และเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ 74 ชนิด เช่น ทะโล้ (*Schima wallichii* (DC.) Korth.) ปอบ้าน (*Sterculia pexa* Pierre) ใช้เนื้อไม้สร้างบ้าน และตองสาต (*Phrynium pubinerve* Blume) ใช้ใบเย็บเป็นดับมุงหลังคาบ้าน พืชในวัฒนธรรมความ

เชื้อ 52 ชนิดเช่น ส้มป่อย (*Acacia concina* (Willd.) DC.) ฝักแฉ่น้ำผสมกับ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) ใช้ในพิธีกรรม พืชที่ใช้เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง 28 ชนิด เช่น เอื้องหมายนา (*Costus speciosus* (Koen.) Sm.) นำในลำดับรักษาแผลสัตว์เลี้ยง พืชเชื้อเพลิง 22 ชนิดเช่น สนสองใบ (*Pinus merkusii* Jungh. & de Vriese) และ สนสามใบ (*Pinus kesiya* Royle ex Gordon) พืชพิษ 10 ชนิด เช่น เปลือกหนามจู้แรด (*Acacia megaladena* Desv. var. *indochinensis* L.C. Nielsen) รากเครือไหล (*Derris elliptica* (Roxb.) Benth.) และพืชใช้ในประโยชน์ด้านอื่นๆ อีกจำนวน 21 ชนิด เช่น พืชที่ใช้ใบห่อหุ้มอาหารพลวง (*Dipetrocarpus tuberculatus* Roxb.) ทองกง (*Thysanolaena maxima* Kuntze) และผักฮ้าน (*Mosla dianthera* (Buch.-Ham. ex Roxb.) Maxim.) ใใส่ในยุ่งข้าวป้องกันเชื้อรา ซึ่งข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้ชาวบ้าน ตลอดจนถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์ของพืชเหล่านี้ได้อย่างยั่งยืน

The logo of Chiang Mai University is a circular emblem. In the center is a detailed illustration of an elephant standing and facing left. The elephant is surrounded by a circular border containing the text "CHIANG MAI UNIVERSITY 1964". On either side of the elephant, there is a decorative floral or sunburst-like symbol.

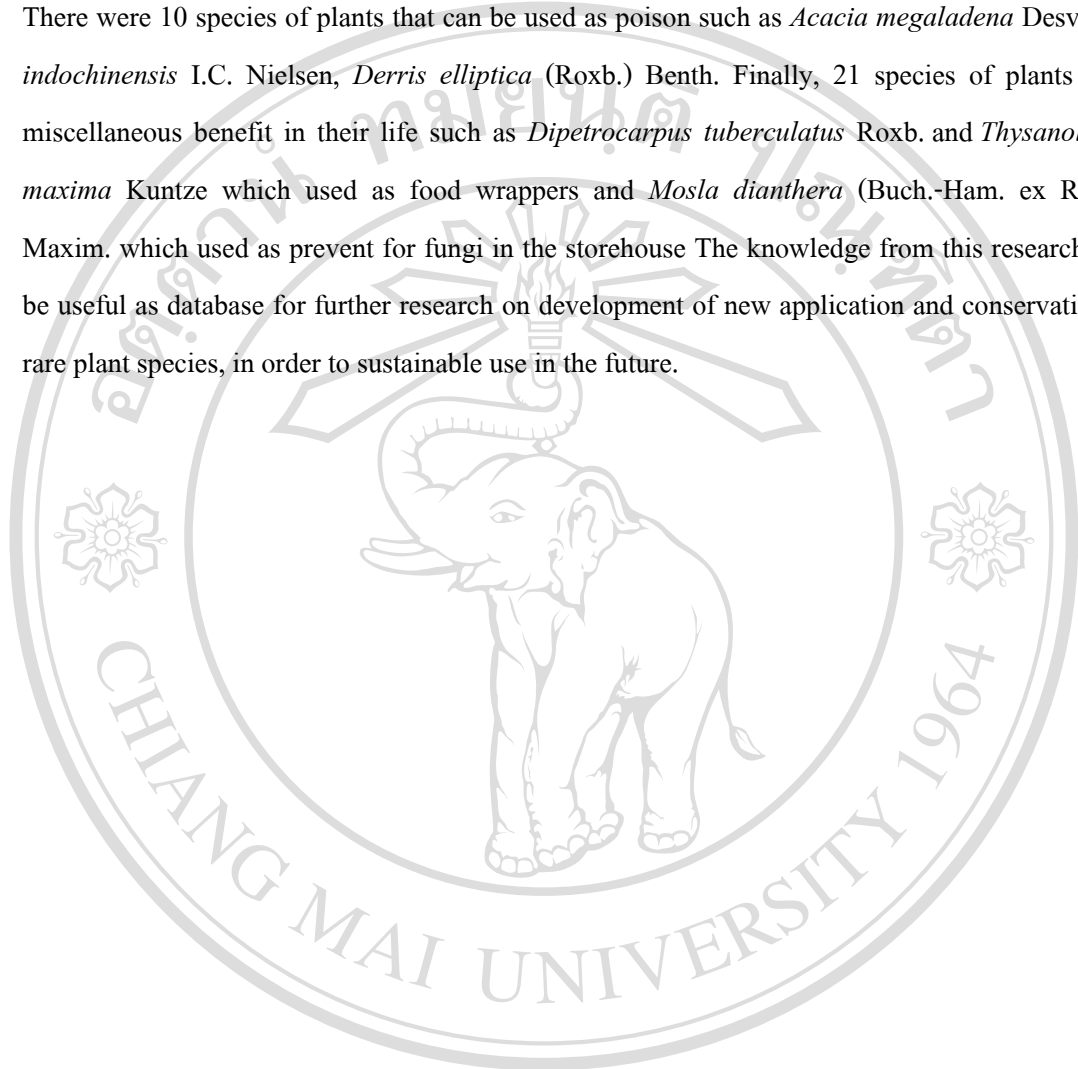
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title	Ethnobotany of Karens at Ban Mai Sawan and Ban Huay Pu Ling, Ban Luang Sub-District, Chom Thong District, Chiang Mai Province		
Author	Mr. Kaweesin Kamwong		
Degree	Master of Science (Biology)		
Thesis Advisory Committee	Assoc. Prof. Dr. Chusie Trisonthi		Chairperson
	Asst. Prof. Paritat Trisonthi		Member

Abstract

Ethnobotanical of Karen at Ban Mai Sawan and Ban Huay Pu Ling villages, Moo 5, Ban Luang sub-district, Chom Thong district, Chiang Mai province was studied. The studied was done during January 2007 to December 2008. The purpose of this study were to learning and comparing the plant materials usages in the Karen culture which is still passing on the knowledge from their ancestor to the new generation. The plant material collected in this study were classified into 10 groups according to their benefits. They were edible plants, medicinal plants, clothing and dying plants, building and utensil plants, ritual plants, feeding and medicinal plants for livestock, fuel plants, poisonous plants, and plants with miscellaneous uses. Results of this survey studies showed that there were 370 species in 107 families and 250 genera of plant that the Karen people use in their life. There were 176 species of edible plants, such as *Oryza sativa* L., *Capsicum frutescens* L. and *Isodon ternifolius* (D.Don) Kudo. There were 206 species of medicinal plants, such as *Ochna integerrima* Merr., *Celastrus paniculata* Willd. to cure jaundice and *Betula alnoides* Buch.- Ham. was cure for tonic. Twenty five species of plants were used for clothing and dry such as *Coix lacryma-jobi* L. and *Morinda angustifolia* Roxb. Seventy four species of plants were use building and utensils materials such as *Schima wallichii* (DC.) Korth., *Sterculia pexa* Pierre and *Phrynium pubinerve* Blume. There were 52 species of plant use in rituals and ceremonials, such as *Acacia concina* (Willd) DC. and *Curcuma longa* L. Twenty eight species of plant were used as feed and

medicine for their livestock such as *Costus speciosus* (Koen.) Sm. There were 22 species of plants were used for fuel, such as *Pinus merkusii* Jungh. & de Vriese, *Pinus kesiya* Royle ex Gordon. There were 10 species of plants that can be used as poison such as *Acacia megaladena* Desv. var. *indochinensis* I.C. Nielsen, *Derris elliptica* (Roxb.) Benth. Finally, 21 species of plants used miscellaneous benefit in their life such as *Dipetrocarpus tuberculatus* Roxb. and *Thysanolaena maxima* Kuntze which used as food wrappers and *Mosla dianthera* (Buch.-Ham. ex Roxb.) Maxim. which used as prevent for fungi in the storehouse The knowledge from this research will be useful as database for further research on development of new application and conservation of rare plant species, in order to sustainable use in the future.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved